

МОНГОЛ АРДЫН НАМ

*АЛТАЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ
ХҮЧЭЭ НЭГТГЭЭ*

**ЕСӨНБУЛАГ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
ХОРООНЫ ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР
2020-2024**

ТАВ. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

- 5.1. Амьдралын таатай орчин бүхий ногоон Алтай
- 5.2. Эдийн засгийн бүсчилсэн хөгжил
- 5.3. Аймгийн хөгжил сумаас
 - 5.3.1 Есөнбулаг сум

НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.1. Орлоготой Алтайчууд

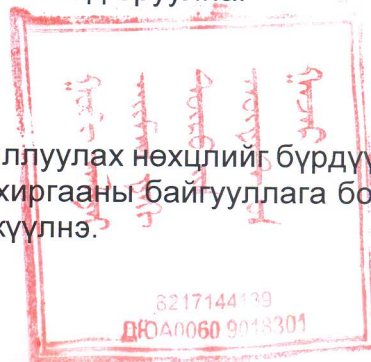
- 1.1.1. Аймгийн төвд ажлын байрууд бий болгох зорилтын хүрээнд жижиг дунд болон өрхийн үйлдвэрлэл, худалдаа үйлчилгээ эрхлэгчдийг төсөл хөтөлбөрт хамруулж, хувийн болон улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар “ Хүний хөгжлийн төв” –үүдийг байгуулна.
- 1.1.2. Орлого багатай өрхийн насанд хүрсэн ажил эрхлээгүй гишүүдийг мэргэшил эзэмшүүлэх, ур чадварыг нь ахиулах сургалтанд хамруулж, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.
- 1.1.3. Аймгийн төвд үйл ажиллагаа явуулж буй томоохон компаниудын хоол хүнс, хувцас хэрэгсэлийг орон нутгаас хангах, ажиллах хүч, туслан гүйцэтгэгчийг жижиг дунд бизнес эрхлэгчдээр гүйцэтгүүлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.1.4. Орон нутаг үйл ажиллагаа явуулж буй томоохон уул уурхайн аж ахуйн нэгжүүдтэй хамтран ажлын байр, өрхийн орлого нэмэгдүүлэх бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.5. “Алтайн–Малчин” хөтөлбөрийг төгөлдөржүүлж, малчдын залуу халааг бэлтгэх, уламжлалт мал маллагааны арга барилыг шинжлэх ухаан технологийн хөгжилтэй уялдуулж мэдлэгтэй малчин бэлтгэх, ажлыг МСҮТ-тэй хамтран хэрэгжүүлж МАА-н нэгжээс авах ашиг шимийг нэмэгдүүлж, малчин чанар ашиг шимийг сайжруулах ажлыг хийж малчдын орлогыг бодитойгоор нэмэгдүүлнэ.

1.2. Орон сууцтай – Алтайчууд

- 1.2.1 Анх удаа байр авч байгаа бага, дунд орлоготой иргэдэд бага хувийн хүүтэй орон сууцны ипотекийн зээлд хамруулна.
- 1.2.2 “Алтай орон сууцны корпораци” ОНӨААТҮГ-ын үйл ажиллагааг өргөтгөж, төр хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан 1000 өрх, айлыг орон сууцанд орох боломжийг бий болгоно.
- 1.2.3 Иргэдийн бүлэг, СӨХ-ийн санал санаачлагыг урамшуулан дэмжиж, үйл ажиллагаа явуулах эрх зүйн таатай орчныг бүрдүүлж орон нутгийн хөгжил, орчны тохижилт бүтээн байгуулалтад татан оруулах ажлыг төрийн зүгээс санаачлан дэмжин ажиллана.
- 1.2.4 Солонго хороололд баригдах 2788 айлын орон сууцны гадна инженерийн шугам сүлжээний угсралтын ажлыг гүйцээж ашиглалтад оруулна.

1.3. Эрүүл-Алтайчууд

- 1.3.1 Эмч, мэргэжилтнүүдийг тогтвор суурьшилтай ажиллуулах нөхцлийг бүрдүүлж, орон сууцжуулах бодлогыг орон нутгийн төр захиргааны байгууллага болон хувийн хэвшлийн байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлнэ.

- 1.3.2 Эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөтэй хүнсний хэрэглээг хязгаарлаж, халдварт бус өвчний эрсдэлд хүчин зүйлийг бууруулна.
- 1.3.3 Орон нутгийн эмч, эмнэлэгийн ажилтны хүрэлцээ хангамж ур чадварыг сайжруулан, эмчилгээ оношлогооны шинэ дэвшилтэт арга барил эзэмшүүлж, нэвтрүүлэх зэрэг ажлуудыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.4 Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх, мэдээлэл сургалт, сурталчилгааг тогтмолжуулж, дасгал хөдөлгөөн, зөв хоололт, стресс бухимдлаас ангид байх эрүүл амьдралын дадал хэвшлийг бий болгож, эмийн бус аргаар эрүүлжүүлэх дэд хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.5 Хүн амыг нас, хүйс, эрүүл мэндийн эрсдэлд үндэслэн өвчнийг эрт үед нь илрүүлэх товлот үзлэг оношлогоо, шинжилгээнд жил бүр заавал хамруулах тогтолцоог бүрдүүлж, нөхөн үржихүйн насны эмэгтэйчүүдийн эрхтэн тогтолцооны эмгэгийн эрт илрүүлэг, зөвлөгөө хяналт, андрологи, үргүйдэл, цэвэршилтийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх нөхөн үржихүйн эрүүл мэндийн нэг цэгийн үйлчилгээг байгуулан бэлгийн замаар дамжих халдварын тусламж үйлчилгээг нөхөн үржихүйн, эсэн мэнд амаржихуйн болон өсвөр үеийн тусламжтай уялдуулсан байдлаар зохион байгуулах, үйлчилгээний чанарыг сайжруулна.
- 1.3.6 Нийгмийн эрүүл мэндийн ноцтой байдал тухайлбал, үер, зуд, ган, газар хөдлөлт, түймэр гэх мэт байгалийн давагдашгүй хүчин зүйл, шинэ болон сэргэн тархаж буй өвчний дэгдэлт, Ковид-19, томуу, томуу төст өвчний үед эрүүл мэндийн байгууллагуудын нөөцийн бэлэн байдлыг бүрдүүлэн ажиллана.
- 1.3.7 Аймгийн төвд Нийгмийн эрүүл мэндийн төвийг байгуулж, бэхжүүлэх ажлыг ээлж дараатай шийдвэрлүүлнэ.
- 1.3.8 “Элэг бүтэн Монгол” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж, “Хавдрын эсрэг хамтдаа” хөтөлбөрийн хүрээнд “Хавдаргүй- Алтайчууд” дэд хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.9 “Эрүүл шүд- Эрүүл хүүхэд” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж, хүүхдийн хоолойн архаг / ангины / өвчнийг эрт илрүүлэн эмчлэх, ирээдүйд учрах эрүүл мэндийн эрсдлээс бага насанд нь сэргийлэх “Эрүүл - ирээдүй” хөтөлбөрийн хүрээнд “Эрүүл хүүхэд – Алтайн ирээдүй” дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.10 Мансууруулах бодис хэрэглэгч, донтогч нарыг эмчлэх, эрүүл мэнд, сэтгэл зүйн засал, нийгмийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх нэгж байгуулна.
- 1.3.11 Аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн дэргэд 50 ортой хүүхдийн эмнэлгийн шинэ барилга барьж, тоног төхөөрөмжийн шинэчлэл хийнэ.

1.4 Дэлхийн боловсрол - Алтайд

- 1.4.1 Багш нарын мэргэжлийн тасралтгүй хөгжлийг дэмжих, мэргэжил дээшлүүлэх, гадаад дотоодын сургалт, үйл ажиллагаанд хамруулж “Алтайн-Чадварлаг багш” дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.2 БАГШИЙН ХӨГЖЛИЙН ОРДОН-ыг барьж ашиглалтанд оруулж орчин үеийн дэвшилтэт технологиор хангах ажлыг хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.3 Орон нутаг, бүс, улс, олон улсын түвшинд зохион байгуулагдаж буй олимпиад, уралдаан тэмцээнд оролцож, амжилт үзүүлсэн суралцагч, багш нарыг дэмжиж, урамшуулах журам боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.4 Анагаахын Шинжлэх Ухааны Үндэсний их сургуулийг түшиглэн баруун бүсийн үзлэг оношлогоо, судалгаа шинжилгээний төв болгон хөгжүүлнэ.

8217144137
ДЮА/060 9018701

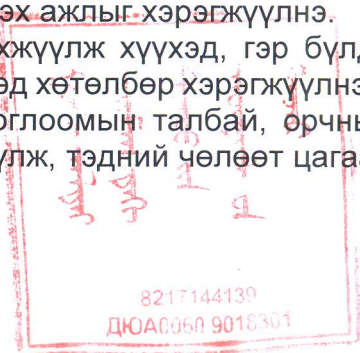
- 1.4.5 Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвийг түшиглэн баруун бүсийн мэргэжилтэй боловсон хүчин бэлтгэх политехникийн сургууль болгон хөгжүүлнэ.
- 1.4.6 Сургууль, цэцэрлэгийн хамран сургалтыг нэмэгдүүлнэ.
- 1.4.7 Ерөнхий боловсролын сургуулиудыг байгалийн ухааны лаборатори, сургалтын хэрэглэгдэхүүн, тоног төхөөрөмжөөр хангах ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлж боловсролын чанар, үр өгөөжид анхаарч ажиллана.
- 1.4.8 Алсын зайн сургалт, онлайн шалгалт явуулах орчин нөхцөл бүрдүүлж, тоног төхөөрөмжөөр хангана.
- 1.4.9 Багш хөгжлийн төвийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулж, орчин үеийн техник технологээр хангах ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.
- 1.4.10 Элсэлтийн ерөнхий шалгалт, хөндлөнгийн үнэлгээ, сургалтын чанараас хамаарч багш, сурагчдыг урамшуулах журмыг боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.11 Нүхэн жорлонтой бүх цэцэрлэг, сургууль, дотуур байрыг орчин үеийн ариун цэврийн өрөөтэй болгож, хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдүүлнэ.
- 1.4.12 Насан туршийн боловсрол хөтөлбөрийн хүрээнд орчин үеийн шинжлэх ухааны дэвшил болон амьдралын зохист хэвшлийн талаарх сурталчилгааг өргөжүүлнэ.
- 1.4.13 Сурагчдын авьяас чадвар, бүтээлч сэтгэлгээг хөгжүүлэх цогц арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ. Хичээлээс гадуурх хүүхэд хөгжүүлэх сургалтын хөтөлбөр боловсруулж, сонирхол, авьяас чадварыг нээн хөгжүүлэх, сонгон, секц, дугуйлан, “Залуу зохион бүтээгч”, “ШБОС-ын эзэн”, “Хөдөлмөр зуслан”-уудыг хичээллүүлэн үйл ажиллагааг нь тогтмолжуулна.
- 1.4.14 Багш ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт жил бүр хамруулна.

1.5 Хүмүүнлэг-Алтайчууд

- 1.5.1 Өрхийн амьжиргааны түвшинг тогтоож, нийгмийн халамжийн үйлчилгээг зөвхөн зорилтот бүлэгт уиглүүлнэ.
- 1.5.2 Орлого багатай өрхийн нийгмийн хамгаалал, амьжиргааг дээшлүүлэх, олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлж, тусгай хэрэгцээг хөгжлийн бэрхшээлтэй болон ахмад настангуудын эмчилгээ, асаргаа, сувилгаа зэрэг эрүүл мэнд болон нийгэм хамт олонд түшиглэсэн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зорилтын хүрээнд хөдөлмөр халамжийн үйлчилгээний газрын дэргэд “Хүний хөгжлийн ордон” барьж ашиглалтанд оруулна.

Хүүхэд хамгаалал, хөгжлийн чиглэлээр

- 1.5.3 Хүүхдийн эрх, хөгжил, хамгааллын тогтолцоог бэхжүүлж, хүүхэд, гэр бүлд ээлтэй, тэгш боломж бүхий нийгмийн хамгааллын бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- 1.5.4 Цахим орчны соёлтой хэрэглээг төлөвшүүлэх чиглэлээр дэд хөтөлбөр боловсруулж, хүүхэд залуучууд ард иргэдийг кибер халдлагад өртөхөөс сэргийлж, цахим орчинд эерэг хандлагыг төлөвшүүлэх ажлыг хэрэгжүүлнэ.
- 1.5.5 Хүүхдийн эрх, хөгжил, хамгаалалын тогтолцоог бэхжүүлж хүүхэд, гэр бүлд ээлтэй, тэгш боломж бүхий нийгмийн хамгаалалын дэд хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.5.6 Аймгийн төвд хүүхдийн парк байгуулж хүүхдийн тоглоомын талбай, орчны стандартыг мөрдүүлж хүүхдэд аюулгүй орчин бүрдүүлж, тэдний чөлөөт цагаа ая тухтай өнгөрөөх орчныг бүрдүүлнэ.

Залуучуудыг дэмжих чиглэлээр

- 1.5.7 Залуучууд, залуу гэр бүлийг орлогод нь нийцсэн, уян хатан төлбөрийн нөхцөлтэй орон сууц худалдан авахад дэмжлэг үзүүлнэ.
- 1.5.8 Хүүхэд залуучуудын хэрэгцээ шаардлагад суурилсан, сурч боловсрох, хөгжих, соёл хүмүүжил, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжсэн "Алтайн баялаг-Залуус" хөтөлбөрийг үргэлжлүүлнэ.
- 1.5.9 Гэр бүл, хүүхэд, оюутан, залуучууд чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрөөх орчин бий болгоход зориулсан төвүүд байгуулна.
- 1.5.10 Залуу гэр бүлийн эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн харилцаа, сэтгэл зүй, хөгжлийн хэрэгцээг дэмжсэн "Залуу гэр бүл" хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.5.11 Алтайн ирээдүй болсон залуучуудыг байгаль нийгэмдээ хандах эерэг хандлагыг төлөвшүүлэх зорилгоор хүүхэд залуучуудын хүсэл сонирхлын бүлгийн үйл ажиллагааг дэмжин ажиллаж, орчин нөхцлийг бүрдүүлнэ.
- 1.5.12 "Цалинтай ээж" хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж, хүүхэдтэй эхчүүдэд ялгаварлалгүй олгох бодлогыг дэмжин хэрэгжүүлнэ.

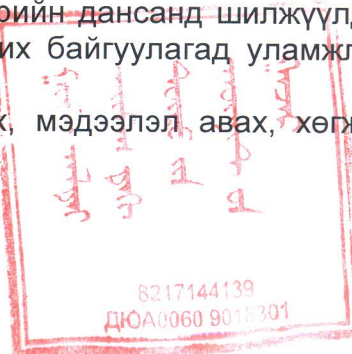
Тусгай хэрэгцээ/хөгжлийн бэрхшээл/-тэй иргэдийг дэмжих чиглэлээр.

- 1.5.13 Тусгай хэрэгцээ (хөгжлийн бэрхшээл)- тэй иргэдийн эрх, оролцоог хангаж, нөхөн сэргээх эмчилгээ, сувилгаа болон хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.5.14 Тусгай хэрэгцээ (хөгжлийн бэрхшээл)-тэй иргэд хэрэгцээт үйлчилгээгээ авах нөхцөлийг төрийн болон бусад бүх байгууллагад бүрдүүлнэ.
- 1.5.15 Байнгын асаргаа шаардлагатай тусгай хэрэгцээ (хөгжлийн бэрхшээл)-тэй иргэд, ахмадуудад зориулсан төрөлжсөн асрамж, сувиллын үйлчилгээний тогтолцоог сайжруулна.
- 1.5.16 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг биеийн тамираар хичээллэх, уралдаан тэмцээнд оролцох нөхцлөөр хангана.

Ахмадуудад үзүүлэх үйлчилгээний чиглэлээр

- 1.5.17 "Насны хишиг" хөтөлбөрийг хуульд нийцүүлэн орон нутагт хэрэгжүүлэн ажиллана.
- 1.5.18 Тэтгэврийн зөрүүг ойртуулах цогц арга хэмжээ авч, тэтгэврийн дээд, доод, дундаж хэмжээний зохистой харьцаа тогтоох бодлогыг орон нутагт хэрэгжүүлэн ажиллана.
- 1.5.19 Тэтгэврийн шинэчлэл хийж, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн нэрийн дансны үлдэгдлийн тодорхой хэсгийг гэр бүлд нь өвлүүлэх хууль батлагдсан нөхцөлд орон нутагт хэрэгжүүлэн ажиллана.
- 1.5.20 Ахмадын нийтийн тээвэр, амралт, сувиллын хөнгөлөлт, хүнсний талон зэрэг тусламж үйлчилгээний зардлыг хувь хүний тэтгэврийн дансанд шилжүүлдэг тогтолцоог бүрдүүлэх санаачлага гарган эрх барих байгуулагад уламжлан шийдвэрлүүлнэ.
- 1.5.21 Ахмад настны чөлөөт цагаа үр дүнтэй өнгөрөөх, мэдээлэл авах, хөгжих боломжийг бүрдүүлэх хөгжлийн төвийг байгуулна.

1.6 Үндэсний бахархал, өв соёл, спорт

- 1.6.1 Дэлхий дахинд Монголын нүүдлийн соёл иргэншил, үнэт зүйлийг танилцуулсан өв, соёл, урлаг, аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.
- 1.6.2 Соёл, урлаг, оюуны болон спортын төрлөөр дэлхийд танигдсан Монгол брэндийг дэмжиж, Монгол бахархлыг төлөвшүүлнэ.
- 1.6.3 Түүх, соёлын өвийг сүйтгэж байгаа хууль бус үйл ажиллагаатай хатуу тэмцэж, хариуцлагыг чангатгаж, биет болон биет бус өвийг хамгаална.
- 1.6.4 Иргэд идэвхтэй хөдөлгөөн хийх, уулын болон явган аялал, дугуйн спорт зэрэг нийтийн биеийн тамирын төрлүүдийг дэмжиж, хамрах хүрээг өргөжүүлнэ.
- 1.6.5 Иргэд, олон нийтэд зориулсан усан бассейн бүхий спорт цогцолборыг барьж ашиглалтанд оруулна.
- 1.6.6 Спортын дасгалжуулагчдыг мэргэшүүлэх сургалтын тогтолцоог сайжруулж, биеийн тамир, спортын арга зүйчийн ажлын байрыг нэмэгдүүлж, сум бүрд биеийн тамирын арга зүйч ажиллуулна.
- 1.6.7 Шигшээ багийн спортын төрөл, бүрэлдэхүүнийг нэмэгдүүлж, тамирчид амжилтаа ахиулан, улс, тив, дэлхийн түвшинд хүрэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

2.1. Хөгжилд хөтлөх төсөл, хөтөлбөрүүд

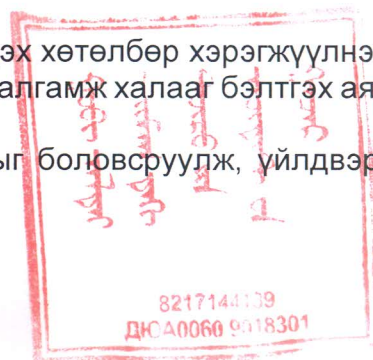
2.1.1 Стратегийн чанартай уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн мега төслүүдийг хэрэгжүүлнэ.

- Алтай хотод баригдах дулааны станцыг ашиглалтад оруулж, 2 дугаар хэлхээний шугам сүлжээг бүрэн шинэчилж, хэрэглээний халуун, хүйтэн устай болгоно.
- Алтай хотод 10МВт-ын нарны цахилгаан станц барьж ашиглалтад оруулна.
- Дотоодын цэргийн салбар буюу Инженерийн цэргийн анги байгуулна.

2.1.2. Улсын төсвийн хөрөнгөөр хийгдэх геологи, хайгуулын ажлыг эрчимжүүлж, эрдэс баялгийн нөөцийг арвижуулан, нөөц нь тогтоогдсон ордыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулж, баялгийн шударга хуваарилалтын зарчмыг хэрэгжүүлнэ.

2.2. Эдийн засгийн төрөлжилт

- 2.2.1 Аж үйлдвэрийн салбараа хөгжүүлж, 1,000 ажлын байр шинээр бий болгоно.
- 2.2.2 Малын түүхий эдийг боловсруулах үйлдвэр байгуулахад бодлогын дэмжлэг эн тэргүүнд үзүүлнэ.
- 2.2.3 Монгол малын махыг экспортод гаргана.
- 2.2.4 Малчин, тариаланчдын нийгмийн асуудлыг шийдэх хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 2.2.5 Хөдөө аж ахуйн салбарт малчид, тариаланчдын залгамж халааг бэлтгэх аяныг хэрэгжүүлнэ.
- 2.2.6 Малын гаралтай арьс, шир, үс, ноос, ноолуурыг боловсруулж, үйлдвэрийг нэмэгдүүлнэ.

- 2.2.7 “Монгол мал-2” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, малыг эрүүлжүүлэх, чанар, ашиг шимийг сайжруулах ажлыг эрчимжүүлж, малын тоог чанарт шилжүүлж ашиг шим, хүртээмжийг сайжруулах ажлыг эрчимжүүлнэ.
- 2.2.8 Мал эмнэлгийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлж, малын эмч, зоо-техникчдийг бэлтгэж, орон нутагт ажиллуулна.
- 2.2.9 Халдварт өвчинтэй тэмцэх, мал сүргийг бүрэн вакцинжуулах дунд хугацааны стратегийг хэрэгжүүлж, гоц халдварт өвчингүй, тайван бүсийг баталгаажуулна.
- 2.2.10 Сүүний чиглэлийн үхрийн эрчимжсэн аж ахуйн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлж, дотоодын сүүний хэрэгцээг бүрэн хангана.
- 2.2.11 Тариалангийн тогтвортой үйлдвэрлэлийг дэмжин хөгжүүлж, төмс, байцаа, манжин, лууван, сонгино, сармисны орон нутгийн хэрэгцээг бүрэн хангана.
- 2.2.12 Хүлэмж, агуулахын аж ахуйг хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны хэрэгцээг жилийн турш тогтвортой хангана.
- 2.2.13 Газар тариалангийн бүс нутагт усжуулалтыг нэмэгдүүлж, үрийн шилмэл сортын нөөц бүрдүүлнэ.
- 2.2.14 ХАА-н даатгалын тогтолцоог сайжруулж, малчид, тариаланчдыг эрсдэлээс хамгаална.
- 2.2.15 Малыг тэжээлийн үйлдвэрийг байгуулах үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлж, өвс тэжээлийн аюулгүй нөөцийг нэмэгдүүлнэ.
- 2.2.16 Оёмол бүтээгдэхүүн, хувцас үйлдвэрлэлийн салбарыг тэргүүлэх чиглэлээр дэмжиж ажиллана.
- 2.2.17 Хог хаягдал дахин боловсруулах үйлдвэрлэлийн Эко парк байгуулна.

БҮТЭЭЛЧ ЭДИЙН ЗАСАГ

2.2.18. Мэдлэгт суурилсан соёлын бүтээлч эдийн засгийн шинэ салбарыг хөгжүүлж, институц, эрх зүйн орчинг бүрдүүлнэ.

2.2.19. Оюуны хөдөлмөрийг дэмжсэн онлайн, зайнаас ажиллах ажлын байрыг нэмэгдүүлж, зөвлөх болон аутсорсингийн үйлчилгээг бодлогоор дэмжинэ.

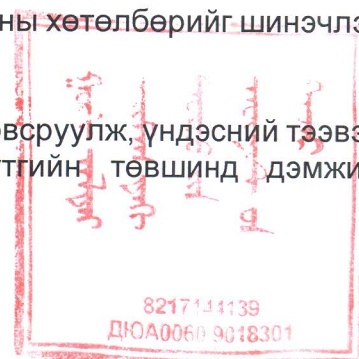
Төрөлжсөн аялал жуулчлал

2.2.20. Аялал жуулчлалын салбарын хууль, эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгон үндэсний онцлог, ялгарал бүхий, байгаль орчинд ээлтэй, нутгийн иргэдийг түшиглэсэн тогтвортой эко аялал жуулчлалыг хөгжүүлж, ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.

Төр, хувийн хэвшлийн түншлэл

2.2.22. Улс, орон нутгийн хөрөнгө оруулалтын 2020-2024 оны хөтөлбөрийг шинэчлэн боловсруулна.

2.2.23. Тээвэр, логистикийн төвийг байгуулах саналыг боловсруулж, үндэсний тээвэр логистикийн тогтолцоог хөгжүүлэх бодлогыг орон нутгийн төвшинд дэмжиж ажиллана.

2.2.24. Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг гүнзгийрүүлж, аж үйлдвэрийн парк байгуулах орон нутгийн шийдвэрийг гаргаж, шийдвэр гаргах байгуулагуудад уламжлан шийдвэрлүүлнэ.

2.3 ДЭД БҮТЦИЙН СҮЛЖЭЭ

Эрчим хүчний төсөл

2.3.1. Эрчим хүчний салбарын үр ашгийг нэмэгдүүлэн иргэд, айл өрхөд үнэ өртгийн дарамт бага байлгах бодлого баримталсан зах зээлийн зөв тогтолцоонд шилжүүлж Алтай хотын гэр хорооллын айл өрхийн цахилгааны шөнийн тарифыг тэглэнэ.

2.3.2. 10 Мвтын нарны цахилгаан станцыг ашиглалтад оруулж, эрчим хүчний хэрэгцээг дотоодын эх үүсвэрээс бүрэн хангана.

2.3.3. Нүүрсний ордуудыг түшиглэн шахмал түлшний үйлдвэр барьж, сумын төвийн агаарын бохирдлыг бууруулна.

Агаарын тээвэр

2.3.4. Сум, хот хоорондын зорчигч тээврийн арилжааны тогтмол нислэгийн давтамж, чиглэлийг нэмэгдүүлж, агаарын тээврийг хөгжүүлнэ.

2.3.5. Агаарын тээврийн либералчлалыг хэрэгжүүлж, нислэгийн тоо, чиглэлийг нэмэгдүүлэн, өрсөлдөөнийг дэмжих замаар нислэгийн үнийг хямдруулна.

Авто зам

2.3.6. Авто замын сүлжээг өргөтгөн 300 км-ээс багагүй урт авто зам шинээр барина. Үүнд:

- Алтай хотын авто замуудыг ус зайлуулах шугамтай холбох ажлыг хийнэ.

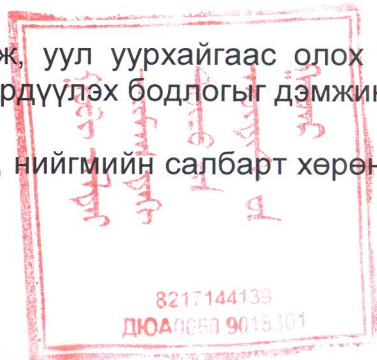
- Алтай-Бургастай чиглэлийн 320 км хатуу хучилттай авто замын барилгын ажлыг эхлүүлнэ.

-Алтай-Улиастай чиглэлийн 194 км хатуу хучилттай авто замын барилгын ажлыг эхлүүлнэ.

2. 4. “АЛТАЙН БАЯЛГИЙН САН”

2.4.1. Үндсэн хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийг хэрэгжүүлж, уул уурхайгаас олох үр шимийг иргэн бүрд тэгш, шударга хүртээх тогтолцоог бүрдүүлэх бодлогыг дэмжинэ.

2.4.2. “Алтайн баялгийн сан”-гаас орон нутгийн хөгжил, нийгмийн салбарт хөрөнгө оруулалт хийнэ.

2.4.3. Орон нутгийн сангуудаас санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулж, сангийн хөрөнгийг арвижуулна.

2.5. БҮС НУТГИЙН ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

2.5.1. Гадаад улс орнуудтай худалдаа, эдийн засгийн хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөрийг шинэчлэн боловсруулж, хамтран хэрэгжүүлнэ.

2.5.2. Дотоодын аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлнэ.

2.5.3. Гуравдагч хөрш орнуудтай эдийн засгийн хамтын ажиллагаагаа өргөжүүлж, худалдааг өргөжүүлэх хэлэлцээр байгуулах ажлыг эрчимжүүлнэ.

Бизнес, худалдаа, хөрөнгө оруулалтын таатай улс

2.5.4. Баялаг бүтээгч, хувийн хэвшлийг дэмжсэн бие даасан эрх зүйн орчинг бий болгоно.

2.5.5. Тээвэр, логистикийн дэд бүтцийг сайжруулах хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

2.5.6. Эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хадгалах замаар гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

2.5.7. Шинээр ажлын байр нэмэгдүүлсэн иргэд, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах журам, хөтөлбөр боловсруулж, бодлогоор дэмжинэ.

2.5.8. Импортыг орлох бараа, бүтээгдэхүүнийг дотоодод үйлдвэрлэдэг баялаг бүтээгчдийг төрийн худалдан авалтаар дэмжинэ.

2.5.9. Бүтээгдэхүүнээ экспортод гаргасан аж ахуйн нэгжийг тусгайлан дэмжинэ.

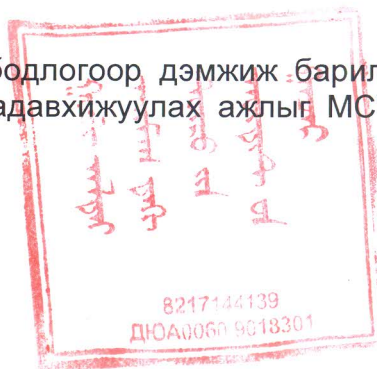
2.5.10. Үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэхэд шаардагддаг тусгай зөвшөөрөл, гарын үсгийн тоог цөөрүүлэн хугацааг уртасган, давхардсан хяналт, шалгалтыг арилгана.

2.5.11 Алтай нутгийн үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд бизнесээ эрхлэх ур чадвар, санхүүгийн мэдлэг олгох сургалтуудыг зохион байгуулж зөвлөг туслах үйлчилгээг үзүүлнэ.

2.5.12 Ноос, ноолуурын анхан шатны боловсруулалт хийх нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, үйлдвэр байгуулах хувийн хэвшлийн санал санаачлагыг дэмжинэ.

2.5.13 Барилгын материал үйлдвэрлэлийг салбарыг бодлогоор дэмжиж барилга үйлдвэрлэлийн төрөлжсөн бригадуудыг бий болгож чадавхижуулах ажлыг МСҮТ болон аж ахуйн нэгжүүдтэй хамтран хэрэгжүүлнэ.

ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

Шатлан дэвших/мерит/ зарчимд тулгуурласан ёс зүйтэй, тогтвортой, мэргэшсэн төрийн албаны тогтолцоог хөгжүүлж, иргэдэд төрийн үйлчилгээг шуурхай, чанартай хүргэнэ.

3.1. Шударга ёсны засаглал

Төрийн албаны ёс зүй, зарчим, хэм хэмжээг мөрдөж ажилладагашиг сонирхлоос ангидтөрийн үйлчилгээг хөгжүүлнэ.

- 3.1.1 Төрийн албан хаагч ажил үүргээ гүйцэтгэхдээ танил талдаа давуу тал олгохгүй байх, явцуу сонирхол, намын харьяаллаар иргэдэд ялгавартай хандахгүй байх зарчмыг бүрэн хэвшүүлнэ.
- 3.1.2 Төр, иргэний нийгэм болон бизнесийн байгууллагад авлига, ашиг сонирхлын зөрчлөөс ангид байх хандлага төлөвшүүлж, авлига, албан тушаалын гэмт хэргийн талаарх мэдээллийг урамшуулах эдийн засгийн болон бусад хөшүүргийг бий болох.
- 3.1.3 Хүний эрхийг хамгаалахад төр, иргэний нийгэм, бизнесийн байгууллагуудын санаачлага, оролцоо, хамтын ажиллагааг дэмжиж, хамтран ажиллана.

3.2. Цахим Алтай – хүнд сурталгүй төрийн үйлчилгээ

Төрийн албаны ёс зүй, зарчим, хэм хэмжээг мөрдөж ажилладаг ашиг сонирхлоос ангид хөнгөн шуурхай төрийн үйлчилгээг хөгжүүлнэ.

- 3.2.1 Төрийн үйлчилгээний нэгдсэн системийн тогтолцоог хөгжүүлж, цахим технологид суурилсан нэг цэгийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 3.2.2 Сумын Засаг даргын Тамгын газрын болон багийн төвийн барилгыг шинээр барьж, засварлан тохижуулж, багийн Засаг дарга нарыг унаажуулна.
- 3.2.3 Сумын хөгжлийг дэмжиж, хоёроос доошгүй багийг “Жишиг баг”-ын хэмжээнд хүргэнэ.

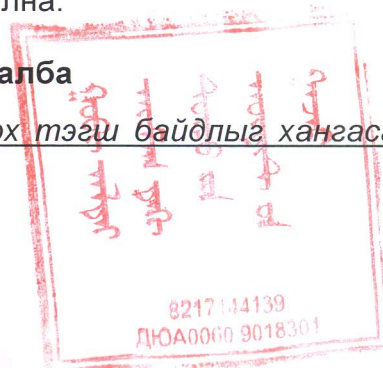
3.3. Мэргэшсэн ёс зүйтэй төрийн алба

Төрийн албаны олон улсын стандартыг хангасан, чадварлаг боловсон хүчинтэй төрийн үйлчилгээг хөгжүүлнэ.

- 3.3.1 Төрийн албанд ISO стандартыг нэвтэрүүлэх ажлыг эхлүүлж, төрийн албан хаагчдын хариуцлага, ёс зүйг дүгнэх иргэдийн үнэлгээний тогтолцоог хэрэгжүүлнэ.
- 3.3.2 Орон нутагт дутагдалтай хүний нөөцийг бүрдүүлэх тэтгэлэгт хөтөлбөр, төрийн албан хаагчийн нийгмийн баталгааг хангах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 3.3.3 Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний цар хүрээг нэмэгдүүлж, төрийн байгууллагын ажлын үр дүнг дээшлүүлнэ.
- 3.3.4 “Алтайн боловсон хүчин ” бодлогыг хэрэгжүүлж төрийн албыг ахмад, дунд, залуу үеийн алтан хэлхээгээр холбож чадавхижуулна.

3.4. Ардчилсан, хүний эрхийг дээдэлсэн төрийн алба

Хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэсэн, жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангасан төрийн үйлчилгээг хөгжүүлнэ.

- 3.4.1 Төрийн байгууллага, эдийн засаг, нийгэм соёлын хүрээнд жендерийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангаж, бүх түвшинд жендерийн мэдрэмжтэй бодлого хэрэгжүүлнэ.

3.5. Нэг цонхны нэгдмэл гадаад бодлого

Гадаад бодлогын залгамж чанар, нэгдмэл байдлыг хадгалж, орон нутгийн онцлог, давуу талд түшиглэн бүс нутгийн гадаад хамтын ажиллагааг хөгжүүлнэ.

- 3.5.1 Монгол Улсын гадаад бодлогын нэгдмэл, залгамж чанарыг хангах “Нэг цонх – нэгдмэл гадаад бодлого” хэрэгжүүлнэ.
- 3.5.2 ОХУ, БНХАУ-тай тогтоосон иж бүрэн стратегийн түншлэлийг улс төр, эдийн засаг, нийгэм, соёл, хүмүүнлэгийн бүхий л хүрээнд өргөжүүлнэ.
- 3.5.3 “Гуравдагч хөрш”-ийн бодлогын хүрээнд бусад улстай хамтын ажиллагаагаа өргөжүүлнэ.

3.6. Чадварлаг цэрэг, хүчний байгууллага

Орон нутагт шаардлагатай цэрэг хүчний байгууллагыг байгуулах, бэхжүүлэх, үйл ажиллагааг өргөжүүлэн хөгжүүлнэ.

- 3.6.1 Дотоодын цэрэг, Цэргийн инженерийн ангийг шинээр байгуулна.
- 3.6.2 Зэвсэгт хүчин, хилийн ба дотоодын цэрэг, цагдаа, онцгой байдлын байгууллагын албан хаагчдын нийгмийн баталгааг сайжруулж, офицер, ахлагч нар орон сууцтай болоход дэмжлэг үзүүлнэ.

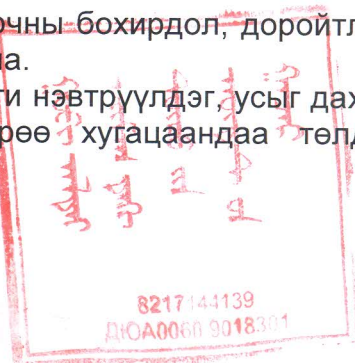
ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

4.1. Баталгаат ундны ус

- 4.1.1 “Тайшир-Алтай” төслөөр хэрэгжиж буй ус хангамжийн эх үүсвэрийн барилга байгууламж, хамгаалалтын өргөтгөж, баталгаат ундны усаар хангагдсан хүн амын тоог нэмэгдүүлнэ.
- 4.1.2 Гадаргын усны урсцыг сайжруулж, хөв цөөрөм байгуулах, говийг усжуулах төслүүдийг хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.3 Цэвэр усны тухайд 47 км шугамыг хос шугамтай болгон, ундны ус ахуйн хэрэглээний усыг ялгаж хэрэглүүлэх. Ундны усны шугамыг шинэчлэх.
- 4.1.4 Ундны усны аюулгүй байдлын төлөвлөгөөнд жил бүр тодотгол хийх замаар ундны усны чанар сайжруулах ажлыг зохион байгуулна.

4.2. Хариуцлагатай уул уурхай

- 4.2.1 Уул уурхайн лиценз олголтыг олон нийтэд нээлттэй болгож, хууль зөрчиж олгосон зөвшөөрлийг хүчингүй болгоно.
- 4.2.2 Уул уурхайн нөхөн сэргээх ажлыг эрчимжүүлэн орчны бохирдол, доройтлыг бууруулж, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгална.
- 4.2.3 Нөхөн сэргээлт хийдэг, дэвшилтэт техник технологи нэвтрүүлдэг, усыг дахин ашигладаг, байгалийн нөөц ашигласан төлбөрөө хугацаандаа төлдөг хариуцлагатай уул уурхайг дэмжинэ.

- 4.2.4 Уул уурхайн томоохон ордуудыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулахдаа олон улсын стандарт, хэм хэмжээг чандлан мөрдөнө.
- 4.2.5 Бичил уурхайтай холбоотой асуудлыг цэгцэлж, эрх зүйн орчинг боловсронгуй болгоно.

4.3. Хүрээлэн буй орчин, уур амьсгалын өөрчлөлт

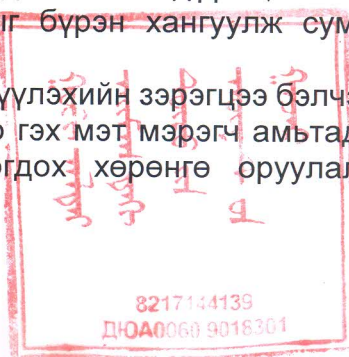
- 4.3.1 Хөрс хамгаалах, газрын доройтлыг бууруулах, цөлжилттэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 4.3.2 Хөрсний үржил шимийг нэмэгдүүлэх, хөрс тордох агротехникийн болон усалгааны хэмнэлттэй, үр ашигтай дэвшилтэт технологи нэвтрүүлнэ.
- 4.3.3 “Ногоон хэрэм” төсөл хэрэгжүүлж, уул уурхай, газар тариалан, дэд бүтцийн байгууламж, бэлчээр ашиглалтын улмаас эвдрэл, доройтолд орсон газрыг нөхөн сэргээж дахин ашиглах боломжтой болгоно.
- 4.3.4 Байгаль орчны шинжилгээний төв лабораторийг шинэчилж, хөрс, ундны ус, агаарын бохирдлын хяналт, шинжилгээг сайжруулна.
- 4.3.5 Монгол орны нөхцөлд зориудаар хур тунадас нэмэгдүүлэх үйл ажиллагаанд технологийн шинэчлэл хийнэ.
- 4.3.6 Цөлжилтийг бууруулж, бэлчээрийг доройтлоос сэргийлнэ.
- 4.3.7 Бэлчээрийг усжуулах, худагжуулах ажлыг үргэлжлүүлэн малын бэлчээрийн нөөцийг нэмэгдүүлнэ.
- 4.3.8 Бэлчээрт хөнөөл учруулж буй царцаа, үлийн цагаан оготно гэх мэт мэрэгч амьтадтай байгаль орчинд халгүй аргаар тэмцэж, холбогдох хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ.
- 4.3.9 Бэлчээрийн доройтлыг бууруулах газар зохион байгуулалтын тогтолцоо бүрдүүлж, зохистой ашиглан хамгаалж, нөхөн сэргээнэ.
- 4.3.10 Бэлчээрийг нөхөн сэргээх “Малчдын дундын сан”-г сум бүрд бий болгоно.

4.4. Сэргээгдэх эрчим хүч.

- 4.4.1 Байгаль орчинд ээлтэй сэргээгдэх эрчим хүчний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.

4.5. Ногоон эдийн засаг – Эко Алтай

- 4.5.1 Хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүний бэлтгэн нийлүүлэлтийн сүлжээг боловсронгуй болгож, байгальд халгүйгээр хадгалах, савлах технологийг дэмжинэ.
- 4.5.2 Тогтвортой ногоон хот, ногоон барилга, амьдралын ногоон хэв маяг, нөөцийн хэмнэлт зэрэг байгальд ээлтэй, хэмнэлттэй ногоон үзэл санаа, хандлага, дадлыг дэмжин хөгжүүлнэ.
- 4.5.3 Байгаль орчинд ээлтэй нийтийн тээврийн төрөл, үйлчилгээг хөгжүүлж, иргэд тав тухтай зорчих орчныг бүрдүүлнэ.
- 4.5.4 Явган зорчигчийн аюулгүй байдлыг хангасан зорчих хэсэг, дугуйн зам болон зогсоолыг нэмэгдүүлнэ.
- 4.5.5 Ундны ус шинжилгээний лабораторийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, аймгийн нийт амын ундны усны эрүүл ахуйг стандартыг бүрэн хангуулж сумдад ухаалаг худгийн тоог нэмэгдүүлнэ.
- 4.5.6 Бэлчээрийг усжуулах, худагжуулах ажлыг үргэлжлүүлэхийн зэрэгцээ бэлчээрт хөнөөл учруулж буй царцаа, үлийн цагаан оготно гэх мэт мэрэгч амьтадтай байгаль орчинд халгүй аргаар тэмцэж холбогдох хөрөнгө оруулалтыг

4.5.7 Эрүүл ахуйн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах, ундны ус, ариун цэврийн байгууламжийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх, стандартын дагуу жорлон, муу усны нүхийг барьж, ашиглах хөдөлгөөн өрнүүлж ажиллана.

5.1. Амьдралын таатай орчин бүхий ногоон Алтай

5.1.2 “Ногоон–Алтай” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж Алтай хотын болон сумдын төвийн ногоон байгууламжийг үе шаттайгаар нэмэгдүүлнэ.

5.2.1 Мал аж ахуйн гаралтай түүхий эд боловсруулах органик хүнс үйлдвэрлэх төслүүдийг хэрэгжүүлэх

5.3.2 Орчин үеийн тоног төхөөрөмж тоглоом бүхий хүүхэд залуучуудын паркийг ашиглалтад оруулах

5.3.4 Гэр хорооллыг цэвэр бохир усны шугамд холбох ажлыг ээлж дараатай хийж, эхний ээлжинд Баянхайрхан багийн 8,9 дүгээр гудамж, Индэрт багийн 4, 5 дугаар гудамж, Оргил багийн 23, 24-р байр, 10-р гудамжны орчинд дахин төлөвлөлт хийнэ.

5.3.5 Солонго хороололд баригдах 2788 айлын орон сууцны гадна инженерийн шугам сүлжээний угсралтын ажлыг гүйцээж ашиглалтад оруулна.

ЕСӨНБУЛАГ СУМЫН МАН-ЫН ХОРОО

